

CASUS WETENSCHAPPELIJKE INTEGRITEIT

2021

Wetenschapsbeoefening door optreden in televisieprogramma – ongegrond

Vrije Universiteit

---

1. Onderwerp van de klacht

Kort samengevat stelt klager dat beklagde door zijn optreden in het televisieprogramma [...] verschillende normen op het gebied van de wetenschappelijke integriteit zou hebben geschonden.

2. Advies van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit aan het College van Bestuur

1 Procedure

1.1 Ontvangst van de klacht

Op [datum] is bij het College van Bestuur van de Vrije Universiteit (hierna: CvB) een klacht binnengekomen gedateerd op [datum], afkomstig van [...] (hierna: klager) en gericht tegen [...] (hierna: beklagde). De klacht betreft een vermoeden van schending van de wetenschappelijke integriteit.

Conform vigerende procedures heeft het CvB de klacht onverwijld doorgezonden aan de Commissie Wetenschappelijke Integriteit VU-VUmc (hierna: de commissie) ter beoordeling van de ontvankelijkheid en eventuele inhoudelijke behandeling. De klacht is op [datum] binnengekomen bij de commissie. Een afschrift van de klacht is bijgevoegd als Bijlage 1 bij dit adviesrapport.

De commissie heeft klager en beklagde op [datum] geïnformeerd over de ontvangst van de klacht. In deze ontvangstbevestiging heeft de commissie kenbaar gemaakt dat op het vervolg van de procedure de Klachtenregeling wetenschappelijke Integriteit VU-VUmc uit 2016 (hierna: de Klachtenregeling) van toepassing is. Klager en beklagde hebben ieder een afschrift van de Klachtenregeling ontvangen.

1.2 Ontvankelijkheid van de klacht

De commissie heeft op [datum] aan partijen gemeld dat zij de ingediende klacht had getoetst aan het bepaalde in de Klachtenregeling en dat de klacht ontvankelijk was.

1.3 Schriftelijke ronde in aanloop naar de hoorzittingen

Aan klager is gevraagd om nadere informatie aan te leveren met betrekking tot de klacht. Op [datum] leverde klager deze informatie aan, bijgevoegd als Bijlage 2 bij dit adviesrapport. Naar aanleiding hiervan zijn door de commissie op [datum] aan beklaagde schriftelijke vragen gesteld. Van beklaagde is op [datum] antwoord ontvangen, bijgevoegd als Bijlage 3. De commissie verzocht klager op [datum] om hierop te reageren. Op [datum] ontving de commissie hierop reactie van klager, bijgevoegd als Bijlage 4. Deze reactie is met beklaagde gedeeld ter kennisgeving.

Partijen zijn op [datum] uitgenodigd voor een hoorzitting op [datum]. Klager werd tijdens zijn hoorzitting bijgestaan door [...]. Beklaagde werd door [...] bijgestaan.

1.4 Schriftelijke ronde na hoorzittingen

De concept-verslagen van de hoorzittingen zijn op [datum] ter controle op feitelijke onjuistheden met partijen gedeeld. Klager heeft zijn hoorverslag vervolgens niet ondertekend, omdat hij van mening was dat hierin gerefereerd had moeten worden naar een door hem op [datum] aan de commissie verzonden e-mail. Hiermee is de commissie niet akkoord gegaan, omdat klager in deze mail een inhoudelijke reactie toevoegde aan het hoorverslag terwijl hij was gevraagd om zijn hoorverslag te controleren op feitelijke onjuistheden. Het niet-ondertekende hoorverslag van klager is bijgevoegd als Bijlage 5 bij dit adviesrapport. Beklaagde heeft zijn hoorverslag op [datum] ondertekend, bijgevoegd als Bijlage 6 bij dit adviesrapport.

Op [datum] zijn de definitieve hoorverslagen over en weer gedeeld tussen partijen, met het verzoek om hierop schriftelijk te reageren. Op [datum] is van beklaagde een reactie ontvangen op het hoorverslag van klager, bijgevoegd als Bijlage 7. Op [datum] is van klager een reactie ontvangen op het hoorverslag van beklaagde, bijgevoegd als Bijlage 8. De commissie heeft op [datum] deze reactie van klager aan beklaagde voorgelegd met het verzoek om hierop te reageren. Op [datum] is van beklaagde hierop een reactie ontvangen, bijgevoegd als Bijlage 9. De op [datum] door klager verzonden mail, bijgevoegd als Bijlage 10, is vervolgens aan beklaagde ter reactie voorgelegd op [datum]. Op [datum] ontving de commissie een reactie hierop van beklaagde, bijgevoegd als Bijlage 11.

1.5 Concept adviesrapport

Het concept-adviesrapport kenmerk [...] is op [datum] aan partijen verzonden ter controle van eventuele feitelijke onjuistheden met als deadline [datum]. Gelijktijdig heeft de commissie aan alle partijen meegedeeld dat de schriftelijke ronde was gesloten. De laatste door beklaagde ingebrachte processtukken, te weten Bijlagen 7, 9 en 11, zijn in deze berichtgeving ter kennisgeving met klager gedeeld.

Beklaagde heeft, behalve de tekstuele toevoeging van een tweetal woorden onder paragraaf [...] geen aanleiding gezien om correcties op het adviesrapport in te sturen.

Op verzoek van klager heeft de commissie de deadline van [datum] met een week uitgesteld tot [datum]. Klager heeft aanleiding gezien een inhoudelijke reactie op het adviesrapport in te sturen. De commissie neemt de punten over ten aanzien van de correcties onder paragraaf [...], betreffende de datum, en onder paragraaf [...], betreffende de tekstuele toevoeging. Ten aanzien van de overige punten concludeert de commissie dat deze geen

correctie van feitelijke onjuistheden betreffen. Daarbij merkt de commissie op dat zij zich niet kan vinden in de door klager gemaakte opmerking dat het ter kennisgeving delen van bijlagen 7, 9 en 11 een schending van het rechtsbeginsel van hoor en wederhoor oplevert. De in deze bijlagen aangedragen informatie biedt volgens de commissie geen nieuwe inzichten op de hoorverslagen met betrekking tot wetenschappelijke integriteit, en of er in casu sprake is van wetenschapsbeoefening. Daarmee heeft de in deze bijlagen verstrekte informatie het door de commissie afgegeven advies niet beïnvloed.

2. De aanleiding van de klacht

Beklaagde is op [datum] als deskundige opgetreden in een uitzending van het televisieprogramma [...]. Dit programma ging over [...].

Naar de mening van klager wordt zijn cliënt in de berichtgeving in een kwaad daglicht gezet, in het bijzonder door de bewering dat [...] Bovendien zou cliënt [...].

Volgens klager heeft beklaagde gesteld dat [...].

Beklaagde zou zich volgens klager niet distantiëren van de beschuldigingen van [...], noch daarop de vereiste nuance aanbrengen. Beklaagde zou daardoor verschillende normen op het gebied van de wetenschappelijke integriteit hebben geschonden.

3. Beperking van de behandeling

De commissie heeft uit oogpunt van een efficiënte klachtbehandeling aanleiding gezien om eerst de vraag te onderzoeken of het optreden van beklaagde in [...] als wetenschapsbeoefening moet worden beschouwd en dus onder de reikwijdte van de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2018 (hierna: NGWI) valt. In het kader van de beantwoording van die vraag heeft de commissie partijen gehoord.

4. Kader

In art. 1.1 NGWI wordt de reikwijdte van de NGWI bepaald. Hiervan zijn de leden 1 en 2 in dit geschil van belang. Deze luiden:

1. Deze code gaat over wetenschappelijk onderzoek in den brede, zoals dat wordt uitgevoerd aan de instellingen die deze code onderschrijven. Dit omvat zowel publiek als privaat gefinancierd en zowel fundamenteel als toegepast en praktijkgericht onderzoek.
2. 'Onderzoek' omvat alle activiteiten die aan de onderzoekspraktijk verbonden zijn: het opstellen van aanvragen, opzet en uitvoering van het onderzoek, beoordeling en peer review, het optreden als inhoudelijk deskundige, verslaglegging, verantwoording en publiciteit.

4.1 Toepassing

Voor de toepassing van deze bepalingen moet worden bepaald wat onder 'wetenschappelijk onderzoek' wordt verstaan. Het gaat dan om de vraag wat de innerlijke kenmerken van wetenschap zijn.

4.1.1 Fundamenteel versus toegepast onderzoek

Er is een zeker onderscheid tussen fundamenteel en toegepast wetenschappelijk onderzoek. Bij fundamenteel onderzoek gaat het erom orde te scheppen in de werkelijkheid door middel

van het vormen van een theorie: een systeem van logisch samenhangende, met name niet-strijdige, beweringen, opvattingen en begrippen over een werkelijkheidsgebied, die zo zijn geformuleerd, dat het mogelijk is er toetsbare hypothesen uit af te leiden.¹ Kenmerk van een theorie is dat zij gegeneraliseerd is: zij werkt voor een aantal gevallen op dezelfde manier.

Toegepast wetenschappelijk onderzoek maakt gebruik van theorieën en past die toe om door middel van hypothesevorming een generaliseerbare oplossing te vinden voor een veelal praktisch probleem.

Het onderscheid tussen beide soorten wetenschap is niet hard. Zij volgen beide methoden waarbij gebruik wordt gemaakt van waarneming, experiment, analyse en interpretatie; een en ander zo nodig in gecombineerde vorm. De in het systeem vervatte kennis is voorlopig, in die zin dat zij steeds weer op de proef moet worden gesteld en moet worden bediscussieerd met andere onderzoekers. Daartoe is noodzakelijk dat het verzamelen, bewerken en presenteren van gegevens gebeurt met inachtneming van binnen de verschillende vakgebieden geaccepteerde standaarden, waarbij kan worden voortgebouwd op de bijdragen van andere onderzoekers.

4.1.2 Toegepast wetenschappelijk onderzoek versus toepassing van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek

Er is een onderscheid tussen toegepast wetenschappelijk onderzoek en de toepassing van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek.

Uit wetenschappelijk onderzoek komen resultaten voort die kunnen worden gebruikt bij de oplossing van een individueel probleem, bijvoorbeeld het stellen van een ziektediagnose, het voorschrijven van medicijnen, de advisering over een juridisch geschil, het uitvoeren van een financiële controle en dergelijke. Deze toepassing van wetenschappelijke resultaten is niet op generalisatie gericht. Vaak vindt deze toepassing plaats door beroepsbeoefenaren met een wetenschappelijke opleiding en ook door wetenschappers zelf. Zij zetten daarbij hun kennis en praktische vaardigheden in met gebruikmaking van de resultaten zoals verkregen in een specifiek wetenschapsgebied.

4.1.3 Jaarverslag LOWI 2019

Deze door de commissie geformuleerde uitgangspunten vinden aansluiting bij de benadering van het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI). Het LOWI heeft in haar jaarverslag uit 2019 aandacht geschonken aan adviezen waarin zij de vraag moest beantwoorden of sprake was van wetenschapsbeoefening. Daarbij volgde het LOWI een lijn waarbij vooral de verschijningsvorm van wetenschapsbeoefening van belang is.

Naar de mening van het LOWI kenmerkt wetenschappelijk onderzoek zich door:

- de formulering van een wetenschappelijke probleemstelling;
- een verantwoording van het onderzoek door verwijzing naar eerdere wetenschappelijke onderzoeksresultaten;
- het doel van publicatie in wetenschappelijke tijdschriften; en

---

¹ A.D. de Groot, *Methodologie. Grondslagen van onderzoek en denken in de gedragswetenschappen*. Van Gorcum, Assen 1994. p.42.

- de gerichtheid op het wetenschappelijk forum.²

In aanvulling daarop heeft het LOWI naderhand opgemerkt dat niet uitsluitend aan de hand van de genoemde kenmerken wordt bepaald of sprake is van wetenschapsbeoefening en dat de opsomming van kenmerken niet uitputtend is bedoeld.

Ook heeft het LOWI erop gewezen dat het voor de kwalificatie van werk als wetenschapsbeoefening niet altijd nodig is dat aan elk van de genoemde kenmerken wordt voldaan. Het LOWI merkt "buitenuniversitaire activiteiten" onder omstandigheden aan als vallende onder de NGWI, namelijk als deze activiteiten moeten worden aangemerkt als wetenschapsbeoefening.

4.1.4 Uiterlijke versus innerlijke kenmerken van wetenschap

Naar de mening van de commissie is het van belang om te onderzoeken of een onderzoek de door het LOWI geformuleerde uiterlijke kenmerken vertoont, zoals weergegeven onder 4.1.3, maar gaat het eerst en vooral om de bepaling of een onderzoek aan de innerlijke kenmerken van wetenschap beantwoordt, zoals weergegeven onder 4.1.1.

5. Standpunten van partijen

5.1 Klager

Klager vindt dat wetenschapsbeoefening breed moet worden uitgelegd. Daar kunnen ook buitenuniversitaire activiteiten onder vallen. Als het optreden van beklagde geen wetenschapsbeoefening is, dan zou klager het eigenlijk niet meer weten. Beklaagde verspreidt wetenschappelijke kennis [...], nadat hij onderzoek heeft gedaan in opdracht van [...], onder de vlag van de VU.

Klager stelt dat er in elk geval sprake is van een probleemstelling door [...]. Beklaagde bevestigt volgens klager onderzoek te hebben gedaan en kennis te hebben genomen van [...], waarna hij conclusies heeft getrokken [...]. Deze zijn mondeling door klager geuit, in plaats van schriftelijk, maar klager zou het een te beperkte uitleg van wetenschapsbeoefening vinden als mondelinge verslaglegging niet onder de NGWI zou vallen.

Klager stelt dat onder wetenschapsbeoefening ook buitenuniversitaire activiteiten kunnen vallen en niet alleen maar schriftelijke stukken. Als dit anders zou zijn, dan zou dit naar de mening van klager betekenen dat de NGWI niet van toepassing is op het moment dat iets in eerste instantie mondeling geschiedt. Dat zou volgens klager ongewenst zijn.

Klager geeft aan dat in dit geval het forum heel duidelijk is, omdat het de bedoeling was dat een wetenschapper en [...] met behulp van onderzoek en wetenschap zijn conclusies presenteerde aan een publiek. Dat is wat klager betreft een verspreiding van wetenschappelijke kennis. Het publiek zal er naar zijn mening onmiddellijk vanuit gaan dat er sprake is van een wetenschapper die een wetenschappelijk oordeel, conclusie en analyse geeft, en zal dat ook zo interpreteren. [...] voegt hieraan toe dat [...]. Het is volgens [...] moeilijk anders te zien dan dat beklagde als [...] met de status van VU-wetenschapper na uitbreid, maar niet volledig onderzoek zijn conclusies presenteert.

---

² LOWI-advies 2016-05.

Klager geeft aan dat een optreden in een [...] programma [...] moet worden aangemerkt als optreden als inhoudelijk deskundige in de zin van art. 1.1, lid 2 NGWI. Dit past volgens klager bij een ruimere uitleg van wetenschapsbeoefening dat ook betrekking kan hebben op buitenuniversitaire activiteiten.

Klager stelt dat het een onderdeel is van de onderzoekspraktijk dat je als wetenschapper benaderd wordt door allerlei instanties, waaronder ook een publiek medium dat [...]. Dat dit optreden niet schriftelijk is vastgelegd doet er niet toe, omdat sprake is van een mondeling optreden in een programma [...]. [...] vroeg beklagde om vanuit zijn tak van wetenschap onderzoek te doen.

Klager is van mening dat indien de CWI een te beperkte uitleg zou geven aan het begrip wetenschapsbeoefening, dit automatisch tot gevolg heeft dat er evenmin een oordeel wordt gegeven over de schending van de wetenschappelijke integriteit. Dat betekent concreet dat er voor cliënt van klager geen enkele klachtprocedure openstaat waarin zij zich kan beklagen bij de VU over de handelwijze van beklagde [...]. De VU kent immers geen enkele andere klachtprocedure. Ook is er naar de mening van klager geen mogelijkheid voor cliënt om over de wijze waarop de klacht door de VU is behandeld een klacht in te dienen bij de Nationale Ombudsman nu de VU in tegenstelling tot andere universiteiten geen openbare universiteit is. Ook deze omstandigheid dient naar klagers mening door de CWI te worden meegenomen en zou juist aanleiding moeten zijn om het begrip wetenschapsbeoefening zo breed mogelijk uit te leggen.

5.2 Beklaagde

Beklaagde stelt dat zijn optreden niet als wetenschapsbeoefening valt aan te duiden. Met zijn optreden duidde hij de resultaten van [...].

Beklaagde geeft verder aan dat hij inderdaad in de media is opgetreden [...], maar dat hieraan geen onderzoekskenmerken gekoppeld kunnen worden. Hiertoe was het nodig geweest dat hij zelf de nodige data had gezocht, de data had geanalyseerd, hierop had gereflecteerd, er een conclusie over had geformuleerd en een en ander vervolgens inzichtelijk had gemaakt voor collega-wetenschappers. Hieraan voegt beklagde toe dat hij het raar zou vinden indien hij, voorafgaand aan dit mediaoptreden, het werk van [...] zou doen. Er was in dit mediaoptreden naar zijn mening immers geen ruimte voor wetenschappelijke reflectie op [...].

6. Overwegingen

Beklaagde is in het programma van [...] van [datum] opgetreden als inhoudelijk deskundige. De vraagstelling van [...] betrof [...].

De commissie overweegt dat beklagde [...] kennis en praktische vaardigheden heeft ingezet met gebruikmaking van de resultaten zoals verkregen in het wetenschapsgebied van [...]. In dat kader heeft hij [...]. Het gaat hier om de toepassing van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek, niet om het verrichten van wetenschappelijk onderzoek zelf.

Klager heeft naar voren gebracht dat het begrip wetenschapsbeoefening niet te beperkt mag worden uitgelegd. Als de commissie dat wel zou doen, is er naar de mening van klager geen

enkele klachtprocedure waarin hij zich kan beklagen bij de VU over de handelwijze van beklagde als [...] van de VU. Ook is er naar de mening van klager geen mogelijkheid voor cliënt om over de wijze waarop de klacht door de VU is behandeld een klacht in te dienen bij de Nationale Ombudsman nu de VU in tegenstelling tot andere universiteiten geen openbare universiteit is.

De commissie overweegt in dit verband dat het klager vrijstaat om zich naar aanleiding van een door het College van Bestuur op basis van dit advies voorgenomen besluit te wenden tot het LOWI.

Partijen zijn tijdens de hoorzitting en naar aanleiding van de verslagen van deze hoorzittingen ook ingegaan op de inhoudelijke vraag of in casu sprake is van een schending van de wetenschappelijke integriteit. De commissie laat de in dat kader aangevoerde argumenten in dit advies buiten beschouwing.

7. Conclusie en advies

De klacht betreft een gedraging die niet valt aan te merken als wetenschapsbeoefening. De NGWI is daarom niet van toepassing.

De klacht is ongegrond.

3. Aanvankelijk oordeel College van Bestuur

Het College van Bestuur besloot op 6 juli 2021 om het advies van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit VU-VUmc (CWI) in zijn geheel over te nemen en de klacht ongegrond te verklaren.

4. LOWI

In deze zaak is op 17 augustus een LOWI-advies aangevraagd. Het LOWI besloot op verzoek van verzoeker vier weken uitstel te geven voor het aanvullen van de gronden. Deze gronden hadden op uiterlijk 14 september 2021 door verzoeker aangevuld moeten worden. Op 14 september 2021 trok verzoeker zijn verzoek in, waarmee de procedure bij het LOWI tot een einde kwam en zij het dossier sloot.

5. Definitief oordeel College van Bestuur

Het oordeel van het College van Bestuur werd definitief op 14 september 2021.